

COL·LECCIÓ INFORMES DE RECERCA

Valoració de l'impacte dels projectes REDICE

Secció de Recerca de l'Institut de Desenvolupament Professional (IDP)

Autoria

Pedro Gallo de Puelles, Lissette Fernández-Núñez, Natàlia Mariné Gené,
Mónica Guerrero, Salvador Angulo Silva, Marta Roman Martos, María Victoria
Tapia Infante i Roser Bono Cabré

Institut de Desenvolupament Professional – IDP. Universitat de Barcelona
Pg. Vall d'Hebron, 171 (Campus de Mundet)
08035 Barcelona

COL·LECCIÓ / COLECCIÓN
Informes de Recerca

EDICIÓ / EDICIÓN

Institut de Desenvolupament
Professional
UNIVERSITAT DE BARCELONA

Gener 2025

Edició i maquetació del text: Anna Villarroya i Zaida Mateo

AMB EL SUPORT DE / CON EL APOYO DE:

UNIVERSITAT DE
BARCELONA

Obra distribuïda sota una llicència CC-BY-NC-SA 4.0. Consulta de la llicència completa a: <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/deed.es>

© Gallo de Puelles, P., Fernández-Núñez, L., Mariné Gené, N., Guerrero, M., Angulo Silva, S., Roman Martos, M., Tapia Infante, M. V. i Bono Cabré, R. (2025) *Valoració de l'impacte dels projectes REDICE*. Institut de Desenvolupament Professional (IDP), Universitat de Barcelona. [Disponible a: <https://hdl.handle.net/2445/219708>]

Índex

Introducció.....	1
Objectius	3
Mostra	3
Font d'informació	3
Metodologia d'anàlisi.....	5
Resultats.....	6
Impacte bibliomètric	6
Impacte en altres àrees	7
Barreres i facilitadors a l'impacte	8
Barreres.....	10
Facilitadors.....	15
Recomanacions	22
Agraïments	24
Annex 1. Instrument de recollida d'informació (qüestionari).....	25
Annex 2. Exemples de respostes dels investigadors al qüestionari.....	28

Introducció

La convocatòria d'ajuts dins del Programa de Recerca en Docència Universitària (REDICE) està coordinada per la Secció de Recerca de l'Institut de Desenvolupament Professional (IDP) de la Universitat de Barcelona i s'orienta al finançament de projectes de recerca en matèria de docència universitària que permetin aclarir, descobrir, comprendre, avaluar o transformar aspectes relacionats amb l'ensenyament universitari. Aquesta és una convocatòria bianual que va començar a l'any 2004 i que ja porta 11 edicions, finançant fins ara 333 projectes de recerca. Es caracteritza per ser una convocatòria competitiva on la valoració dels projectes de recerca es fonamenta en el seu rigor metodològic, la seva viabilitat i el seu impacte.

Aquesta convocatòria té com a principals objectius dirigir la recerca cap a:

1. La creació i consolidació de grups de recerca educativa multidisciplinària a la UB que tinguin com a objecte el coneixement sobre l'ensenyament universitari, que permeti desenvolupar i difondre els resultats a través de la publicació d'articles científics, comunicacions a congressos i altres accions de difusió.
2. La recerca aplicada sobre les activitats d'ensenyament-aprenentatge des de la perspectiva dels principals agents d'intervenció universitària (alumnat, professorat, institució) i de la coordinació entre aquests agents.
3. L'avaluació de la docència (activitats, metodologies), de l'aprenentatge i de les transicions educatives (ingrés a l'educació superior, accés a màsters o al mercat laboral), que permeti la construcció de coneixement transferible i sostenible per a la millora de la qualitat de la docència universitària.
4. La generació de coneixement empíric metodològicament robust, tant qualitatiu com quantitatiu, i de metodologies mixtes, amb dissenys de recerca clars i consistents.

En cada convocatòria es prioritzen diferents temàtiques, per exemple, a la convocatòria ara en marxa REDICE-24, és d'interès particular que els projectes de recerca s'emmarquin dins d'alguns dels temes següents:

1. Acció tutorial: orientació educativa universitària, acció tutorial compartida, pla d'acció tutorial.
2. Aplicacions del *big data*, *learning analytics* o intel·ligència artificial en l'educació superior.
3. Avaluació del procés d'ensenyament-aprenentatge.
4. Competències ètiques: competències transversals, competència ciutadana, valors morals, ètica professional.
5. Competència digital: aprenentatge virtual i en línia, ús de les TIC i/o xarxes socials en la pràctica docent, *e-skills*.
6. Desenvolupament i avaluació de competències a la universitat.
7. La formació continuada del professorat universitari.
8. La perspectiva de gènere en la docència universitària.
9. Metodologies actives: aprenentatge basat en problemes (ABP), aula invertida, treball per projectes, gamificació, codisseny d'entorns d'aprenentatge, jocs de rol.

10. Models híbrids de docència. *Blended learning*.
11. Motivació, rendiment i *engagement* a l'educació superior.
12. Responsabilitat social a l'educació superior.
13. Transició a la universitat, transició d'estudis de Grau a estudis de Màster i transició de la universitat al món laboral (inserció laboral, professionalització, ocupabilitat...).
14. Suport de les TIC i/o xarxes socials en la pràctica docent.

Tots aquests temes es poden aplicar a diferents àmbits, com ara: assignatures, TFG, TFM, pràcticum, coordinació docent, entre d'altres.

El Programa REDICE compleix 20 anys, i amb la voluntat de posar en valor aquesta llarga trajectòria creiem que és molt oportú i adient generar evidència empírica del seu impacte. Certament, la paraula "Impacte" està de moda. Així, per exemple, moltes entitats financeres i acreditadores de recerca posen l'èmfasi en les seves convocatòries en la necessitat de mostrar evidències d'impacte de les activitats de recerca i docència dels investigadors i dels projectes finançats. En aquest sentit, es valora molt positivament que els equips de recerca siguin capaços d'imaginar i d'identificar l'impacte (i les evidències) dels resultats de la seva recerca, superant la tradicional bibliometria on es quantifiquen i valoren principalment articles publicats, llibres i capítols de llibre i altres publicacions de consum i consulta preferentment acadèmica.

Creiem que és estratègic incorporar aquesta visió a les convocatòries REDICE, tant pel fet que fa a l'avaluació dels nous projectes presentats a les seves convocatòries com en relació als ja finançats i finalitzats. Així, per un costat s'ha incorporat a les bases i formularis de les convocatòries REDICE alguns elements que han de fer reflexionar als participants sobre la importància de pensar en l'impacte d'un projecte des del disseny del mateix, tot imaginant en quina mesura els resultats esperats produiran canvis en el nostre àmbit d'actuació a diferents nivells.

Per una altra banda, hem impulsat una primera iniciativa per mostrar l'impacte dels projectes finançats i acabats en anteriors convocatòries REDICE. Aquest informe recull de manera ordenada i participada els resultats principals d'aquest esforç. Hem estat capaços de recollir tant l'impacte bibliomètric dels projectes finançats de dues convocatòries REDICE (REDICE-16 i REDICE-18) com unes narratives qualitatives d'impacte dels projectes guardonats en àrees diferents de la bibliometria com ara l'activitat docent, la capacitat, i les decisions administratives i de gestió, entre d'altres.

Objectius

Els objectius d'aquest informe d'impacte han estat els següents:

- Valorar l'impacte dels projectes REDICE seleccionats i finançats a les convocatòria d'ajuts a la recerca en docència universitària de la Secció de Recerca de l'IDP REDICE-16 i REDICE-18.
- Identificar barreres i facilitadors a l'impacte de la recerca en docència a la UB.
- Proposar actuacions per minimitzar les barreres i maximitzar els facilitadors, i poder millorar l'impacte d'aquests tipus de projectes tot donant un major impuls a la recerca en docència a la UB.
- Posar a l'abast de la comunitat UB els resultats i propostes sorgides d'aquest projecte.

Mostra

Es van analitzar un total de 45 informes específics d'impacte contestats pels investigadors principals de 23 projectes REDICE-16 d'un total de 33 projectes (69,70% taxa resposta), i 22 projectes REDICE18, d'un total de 32 projectes (68,75% taxa resposta).

Font d'informació

Per poder valorar adequadament l'impacte dels projectes de recerca en docència universitària finançats, vam considerar oportú dotar-nos d'un marc temporal ampli de 2 anys per poder capturar els canvis, millores, productes i efectes sorgits dels diferents projectes.

Amb aquesta finalitat es va dissenyar un instrument de recollida d'informació que inclou cinc dimensions d'impacte i on es podien aplegar dades, narratives i evidències d'impacte dels 45 projectes de la mostra.

Les dimensions són les següents:

1. *l'impacte bibliomètric*, ens referim a contribucions a revistes i altres tipus de publicacions sorgides dels projectes finançats per REDICE. Altres indicadors es recullen a posteriori inclouen el factor d'impacte de la revista, els quartils, les citacions, o els àmbits d publicació entre d'altres.
2. *l'impacte en l'activitat docent*. Alguns exemples d'aquest impacte són els canvis introduïts en els plans i programes docents, en el PAT, o les noves estratègies, metodologies i activitats que es posen en marxa com a conseqüència dels projectes finançats per REDICE...)
3. *l'impacte en la capacitat tant de l'alumnat com del professorat*, ens referim aquí a la formació, a la realització de tallers o seminaris, als TFGs/TFM vinculats als projectes REDICE finançats, o a las tesis doctorals que han estat possibles fruit dels projectes REDICE...)

4. *l'impacte en decisions administratives o de gestió*. Ens referim a canvis en decisions a altres nivells com ara el departament, l'àrea, la facultat o programes (poden ser canvis en requeriments, criteris, formularis, processos, maneres de funcionar...).
5. *l'impacte en l'experiència percebuda per l'alumnat i/o pel professorat*. Aquí es recullen reflexions i evidències d'impacte dels projectes i llurs activitats sobre la satisfacció amb assignatura/es, la satisfacció d'expectatives, els resultats acadèmics, la comunicació amb l'alumnat, la participació i la interacció a la classe, la motivació per l'aprenentatge, la valoració de l'ús de tecnologies, els canvis observats en mètodes i tècniques d'estudi, els canvis en orientacions e interessos acadèmics, el foment de l'esperit crític, una més gran connexió amb coneixements previs, o el respecte a la diversitat.

Aquest instrument va ser objecte d'un estudi pilot en 5 projectes seleccionats, on els investigadors/es principals van poder valorar, no només el contingut de l'instrument, sinó també el seu format, redacció, ordre de les preguntes, durada, etc. La versió definitiva de l'instrument una vegada introduïdes les millores suggerides, es pot veure a l'Annex 1.

És important ressaltar que les respostes a aquests instruments pilots es van incloure a la mostra definitiva donat que les millores suggerides eren molt menors.

Metodologia d'anàlisi

L'anàlisi de la informació obtinguda a través dels instruments aplicats, es va fer des de dues vessants, una de caire quantitatiu dirigit a la dimensió d'impacte bibliomètric, i una de caire qualitatiu dirigit principalment a la resta de dimensions d'impacte avaluades.

Part quantitativa

Dels 45 informes analitzats, es van identificar 62 publicacions que complien el criteri de ser articles científics, capítols de llibres o llibres publicats. En relació a la dimensió d'impacte bibliomètric, es van recollir, per a cadascun d'ells, les variables següents, segons la informació reportada a les bases de dades *Scientific Journal Rankings* (SJR), *Journal Citation Reports* (JCR), *Google Scholar*, i *Scholarly Publishers Indicators* (SPI):

- Enllaç o DOI
- Títol de la publicació
- Tipus de publicació (Article, Llibre o Capítol de Llibre)
- Autors
- Any de publicació
- Revista o Editorial
- País de la Revista o Editorial
- H-Index
- Àrea de coneixement segons SJR i JCR
- Quartil de la revista (en el cas dels articles)
- Quartil de l'editorial (en el cas dels capítols de llibres i llibres)
- Número de cites al *Google Scholar* (fins al 31 d'octubre del 2022)

Part qualitativa

Es va realitzar una anàlisi de contingut basada en la codificació de primer i segon ordre, i la posterior categorització, de les respostes donades pels participants a les cinc dimensions d'impacte que constituïen l'instrument de recollida d'informació utilitzat: (a) Impacte bibliomètric, (b) Impacte en decisions administratives o de gestió, (c) Impacte en l'experiència percebuda per l'alumnat i/o professorat, (d) Impacte a l'activitat docent i (e) Impacte a la capacitat tant de l'alumnat com del professorat. Específicament, es van analitzar els 45 informes contestats pels investigadors principals dels projectes (23 projectes REDICE-16 i 22 projectes REDICE-18).

La categorització realitzada va permetre, a més, poder identificar una sèrie de facilitadors i barreres a la disseminació i a l'impacte dels projectes analitzats, a més d'un conjunt dels seus efectes i productes. En tots dos casos, la informació es va organitzar en funció de quatre entorns, des del més micro i més proper a l'investigador i al seu equip REDICE, fins al més macro i més allunyat dels equips de recerca. En concret: (a) Entorn extern a la UB, (b) Entorn institucional (IDP, UB...), (c) Entorn immediat (Facultat, Ensenyament, Departament, Pràcticum...) i (d) Entorn personal i de l'equip.

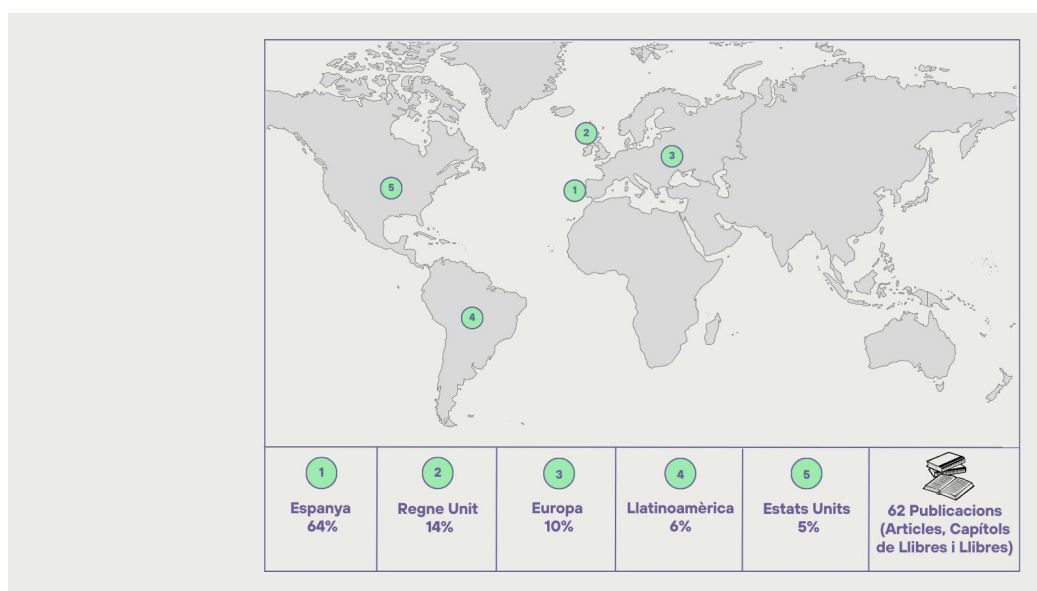
Resultats

Impacte bibliomètric

Es van identificar un total de 62 publicacions derivades dels 45 informes analitzats corresponents a igual número de projectes finançats, dels quals 46 corresponen a articles científics (25 a revistes indexades), 14 a capítols de llibres, i dos a llibres sencers.

En analitzar els articles publicats en base a la nacionalitat de l'editorial (Figura 1), destaquen, per aquest ordre, les editorials d'Espanya (64%), Regne Unit (14%), Resta d'Europa (10%), Llatinoamèrica (6%) i els Estats Units (5%). Per tant, l'impacte dels ajuts REDICE està arribant a àmbits i persones fora de l'entorn immediat on els projectes es van finançar i executar.

Figura 1. Distribució geogràfica de les publicacions derivades de les convocatòries REDICE-2016 i REDICE-2018

Font: Elaboració pròpia

En el cas dels llibres i capítols de llibres (16 publicacions), 15 van ser publicats a Espanya i un a Xile, tots ells en castellà, i mostra com el format de llibre s'utilitza especialment per difondre el coneixement entre la població hispanoparlant.

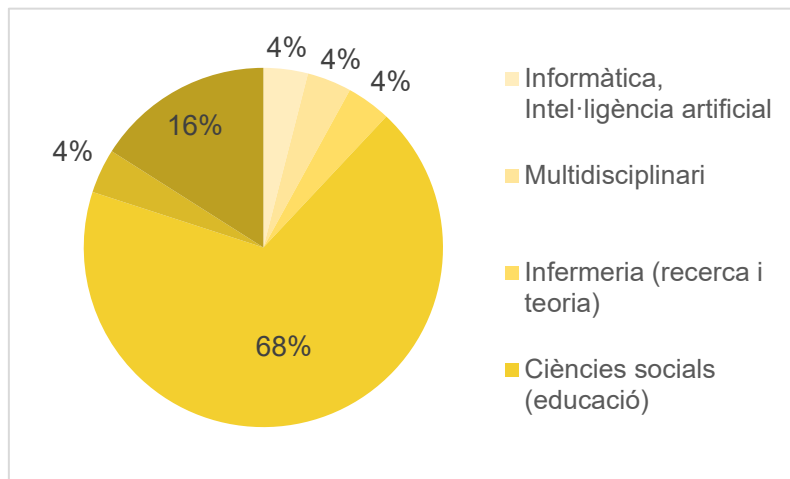
Si atenem a les cites rebudes, tant dels articles com dels llibres i capítols de llibres, s'observa que les publicacions en anglès són les que compten amb més quantitat de cites, comparades amb les escrites en castellà. A data d'octubre del 2022, es van comptabilitzar un total de 677 cites, 430 en publicacions en anglès i 247 en castellà. Setze d'aquestes publicacions (el 25%) tenen més de 10 cites. D'aquestes 16 publicacions, set van ser publicades a revistes indexades (quartils Q1, Q2 i Q3), set a revistes no indexades i dues a

llibres i capítols de llibres. Les cinc publicacions més citades estan publicades a revistes indexades d'alt impacte, la majoria de quartils Q1 i Q2 de les bases JCR i SJR. La presència d'articles publicats a revistes indexades mostra l'abast que poden tenir els resultats dels projectes finançats.

Respecte a l'autoria, aproximadament el 80% dels autors de les publicacions dels projectes inclosos pertanyen a departaments universitaris. La resta d'autors provenen d'institucions estatals, fundacions i fins i tot entitats privades. Això permet afirmar que els ajuts REDICE, si bé es consoliden majoritàriament a nivell acadèmic, compten amb la col·laboració d'altres autors i/o grups de recerca amb altres afiliacions, més enllà de la universitat. Aquesta informació no és menor, ja que la diversificació dels marcs institucionals i professionals es considera de gran valor i potencial per al desenvolupament de productes científics.

La caracterització de les àrees de coneixement identificades per les mateixes revistes permet una anàlisi una mica més detallada de l'abast de les publicacions d'aquestes investigacions. Així, dels 25 articles publicats a revistes indexades, un 68% s'agrupen al voltant de l'àrea d'educació i un 16% a l'àrea de la psicologia (Figura 2). Tot i que altres àrees tenen menys presència, no cal obviar-les (per exemple, Informàtica i Intel·ligència Artificial, Infermeria, Geografia). Tot i que l'Educació és l'àrea de referència per excel·lència, es mostren altres espais d'interdisciplinarietat i de desenvolupament docent.

Figura 2. Àrees de coneixement de les publicacions indexades

Font: Elaboració pròpia

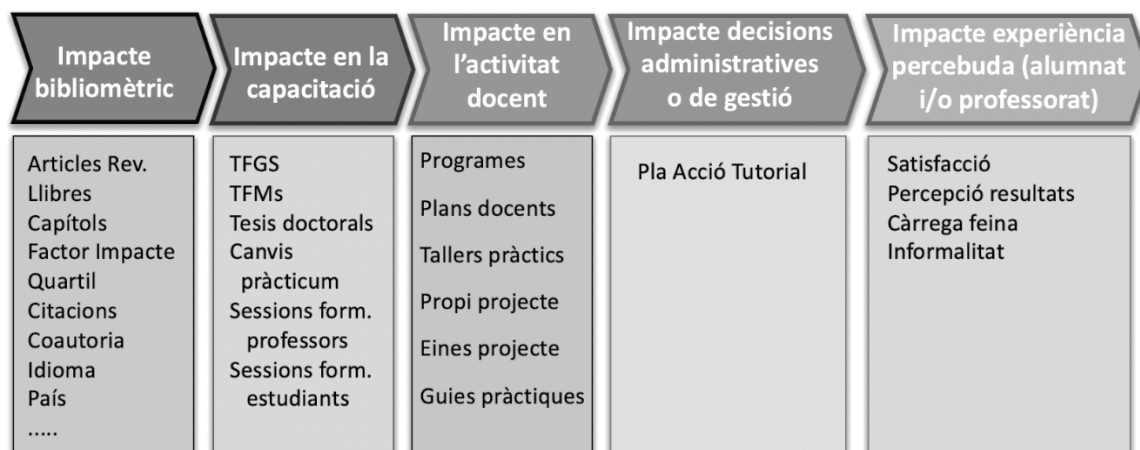
Impacte en altres àrees

Som conscients del canvi que la pròpia comunitat científica es planteja alhora de mesurar l'impacte de la producció científica. El debat està adquirint un caire crític amb alguns indicadors tradicionals de mesura i valoració de la producció científica. En aquest sentit, es discuteix la validesa dels factors d'impacte de les revistes per atribuir mèrit o valor a la recerca publicada en un article, i les citacions sovint són qüestionades també com a mesura

d'impacte (autocitacions, sentit de la cita, negative citations,...). Es fomenten noves referències de qualitat (índexs, llistats...) i maneres de mesurar l'impacte, important metodologies d'altres àrees de coneixement. Superar l'impacte bibliomètric com a una àrea d'impacte de la recerca esdevé però una tasca complicada, per la objectivitat, traçabilitat i absència d'indicadors validats, especialment en les ciències socials, les arts i les humanitats.

És per aquest motiu que els resultats que es presenten avui no serien complets sense mostrar l'esforç de la Secció de Recerca de l'IDP-UB i el conjunt de la institució per anar un pas més enllà. Fent ús d'una metodologia qualitativa s'han analitzat les narratives d'impacte dels 45 informes. S'evidencia que la recerca en docència té impacte d'altre tipus, que supera la bibliometria, com mostra la Figura 3.

Figura 3. Impacte REDICE 2016 i 2018 en altres àrees

Font: Elaboració pròpia

Barreres i facilitadors a l'impacte

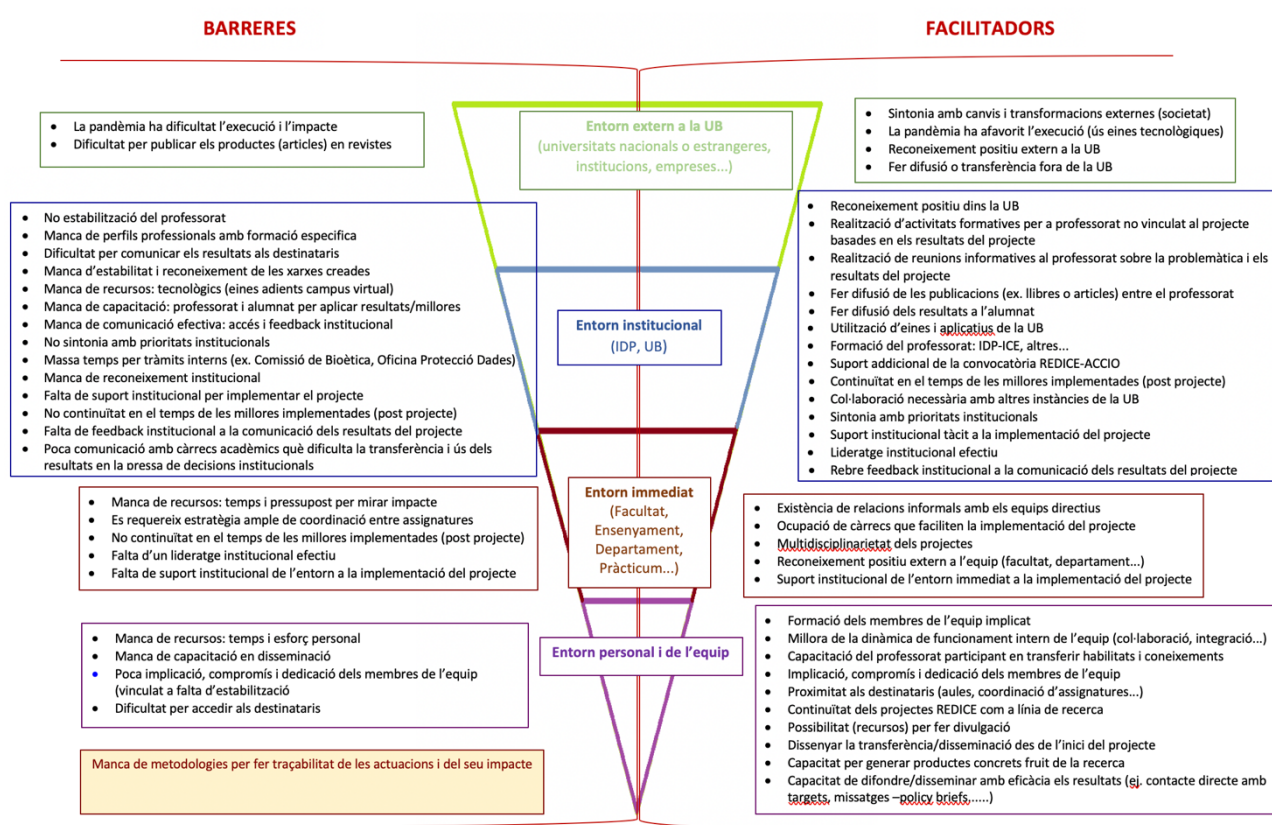
L'anàlisi qualitativa de les narratives d'impacte rebudes, va permetre identificar també una cinquantena de barreres i facilitadors a l'impacte dels projectes analitzats, que van molt més enllà de la disponibilitat de recursos per a la publicació dels resultats de la recerca.

Com s'ha senyalat abans, aquestes barreres i facilitadors es van organitzar en funció de quatre entorns, que van des del més micro i més proper a l'investigador i el seu equip REDICE fins al més macro i més allunyat dels equips de recerca, en concret: (a) Entorn extern a la UB, (b) Entorn institucional (IDP, UB...), (c) Entorn immediat (Facultat, Ensenyament, Departament, Pràcticum...) i (d) Entorn personal i de l'equip.

La Figura 4 recull de manera gràfica les barreres i facilitadors identificats segons cada nivell o entorn. Així, trobem que els quatre entorns definits són importants a l'hora de concebre actuacions per superar les barreres o estratègies per aprofitar millor els facilitadors que n'ofereixen. El lector trobarà que sovint es dona el cas de que un mateix factor/element pot

actuar com a barrera i com a facilitador, segons si està present o absent i en quin grau ho està. Finalment, val a dir que les actuacions que es puguin dissenyar en un futur per millorar l'impacte de la recerca en docència haurà d'incloure amb molta probabilitat una combinació de línies d'actuació. Potser no serà suficient només amb actuar sobre una barrera o sobre un entorn en concret, es requerirà doncs d'una visió més holística i estratègica.

Figura 4. Barreres i facilitadors a l'impacte de la recerca en docència a la UB

Font: Elaboració pròpia

Creiem necessari completar aquest dibuix global amb el detall i riquesa de les narratives, tot incloent comentaris específics dels investigadors a tall d'exemple. Així, a continuació es presenten les diferents barreres i facilitadors identificats, segons el seu entorn corresponent, acompanyats de *verbatim*s extrets dels informes analitzats que il·lustren i contextualitzen les diferents afirmacions. Per preservar l'anonimat hem eliminat qualsevol referència que hagués permès la identificació de l'investigador/a.

Barreres

Entorn extern a la UB (universitats nacionals o estrangeres, institucions, empreses...)

La pandèmia ha dificultat l'execució i l'impacte

- "Retard en l'enviament definitiu del qüestionari atesa la situació de pandèmia. La situació d'excepcionalitat que vam viure a la Universitat ens va fer pensar que les dades obtingudes estarien esbiaixades i no reflectirien la situació real del professorat del grau d'educació primària. Vam estimar esperar-nos un curs acadèmic per tal de recollir les dades quantitatives."
- "Malauradament l'impacte de la COVID19 va impedir portar a terme una Jornada prevista per abril 2020 amb una dinàmica participativa i de reflexió en relació als resultats amb tots els implicats (coordinadors/es, equip deganal i estudiants)."
- "En relació als principals resultats, part de l'equip d'aquesta recerca es va mobilitzar per engegar accions en pro de l'activitat física des de la universitat. D'aquest projecte de transferència en el que vàrem començar a treballar cercant suport institucional, malauradament només vàrem tenir una reunió amb un vicerector, a la setmana següent ja es va declarar la pandèmia de la COVID19."

Dificultat per publicar els productes (articles) en revistes

- "Hasta el momento no se ha podido publicar ningún artículo de revista sobre la temática de este proyecto. El motivo de ello es, precisamente, que se trata de una temática novedosa sobre la cual no existe literatura previa para contraste directo, lo cual hace muy compleja la evaluación por pares."

Entorn Institucional (IDP, UB)

No estabilització del professorat

- "Baixa implicació per part d'alguns membres de l'equip que, en el moment de realitzar la recerca, es trobaven en procés d'estabilització."

Manca de perfils professionals amb formació específica

- "L'efecte més significatiu que hem pogut constatar a nivell de gestió i institucional té a veure amb la necessitat de disposar de docents amb un perfil professional eminentment clínic, per tal que la formació assolida amb aquesta metodologia estigui recolzada en la pròpia experiència clínic del professional que la imparteix. El compliment d'aquest requisit és imprescindible per tal de garantir l'efectivitat de la seva implementació, la qual cosa pot suposar una dificultat a l'hora de trobar docents amb la qualificació adient pel seu desenvolupament."

Dificultat per comunicar els resultats als destinataris

- “Amb tot, aquest document no es va fer arribar a l'alumnat directament (malgrat ser-ne els protagonistes) pel mateix debat (suposadament poc constructiu) en que podia derivar via Consell d'Estudis. Això no impedeix que l'informe és públic i disponible per a tothom via Dipòsit Digital i les publicacions que se'n van derivar.”

Manca d'estabilitat i reconeixement de les xarxes creades

- “La principal dificultat és trobar la forma jurídica de donar cos a la xarxa per mantenir els projectes conjunts que REDICE va finançar i que ara podrien presentar-se a d'altres convocatòries.”

Manca de recursos: tecnològics (eines adients del campus virtual)

- “La dificultat per fer-ho radica en: (...) (b) els problemes derivats de no tenir un sistema àgil per fer-ho en el campus virtual atès que l'eina taller és poc intuïtiva.”

Manca de capacitació: professorat i alumnat per aplicar resultats/millors

- “La dificultat per fer-ho radica en: (a) la necessitat de formació per part de professorat i estudiantat per fer-ho i, per tant, no és directament escalable sinó que requereix aquesta alfabetització prèvia.”

Manca de comunicació efectiva: accés i feedback institucional

- “(...) Tal vegada major interlocució entre els recercadors/es i els càrrecs acadèmics podria afavorir aquesta transferència”.

No sintonia amb prioritats institucional

- “En el caso concreto de la UB, el impacto no fue superior porque la implantación de una cultura de la calidad educativa no se entiende todavía como una prioridad entre el profesorado y autoridades académicas del contexto inmediato en que se desarrolló el proyecto.”

Massa temps per tràmits interns (ex. Comissió de Bioètica, Oficina Protecció Dades)

- “Retard en l'inici de treball de camp derivat dels tràmits per aconseguir l'autorització de l'Oficina de protecció de dades de la Universitat de Barcelona.”

Manca de reconeixement institucional

- “La no continuïtat d'aquesta primera experiència en semipresencialitat malgrat els bons resultats acadèmics obtinguts, es degué al fet que no es contemplava el reconeixement preceptiu de la tasca del professor dins el còmput d'hores PDA atès el seu caràcter de prova pilot.”

Falta de suport institucional per implementar el projecte

- “Manca de recursos sobretot de professorat i de suport institucional per dur a terme una bona avaluació més personalitzada i individualitzada.”

No continuïtat en el temps de les millores implementades (post projecte)

- “Un cop finalitzat el projecte, les activitats específiques desenvolupades en relació al cas clínic, com els seminaris i activitats dirigides, no s’han mantingut en la docència de les assignatures implicades. (...)”
- “En alguns grups classe de l’assignatura d’estadística del grau en Psicologia s’ha fet servir les tablets com a eina en el procés d’ensenyança-aprenentatge. De totes maneres això no ha tingut una continuïtat després del tancament del projecte.”

Falta de feedback institucional a la comunicació dels resultats del projecte

- “Tot i que els resultats amb detall es van posar a disposició de les autoritats acadèmiques de la Facultat, no ens consta el seu impacte en l’activitat docent.”
- “ODAS no ha recibido información del impacto de este encargo.”

Poca comunicació amb càrrecs acadèmics què dificulta transferència i ús dels resultats en la presa de decisions institucionals

- “Més enllà d’això realment el projecte no ha tingut un impacte rellevant en la presa de decisions institucionals. (...)”

Entorn immediat (Facultat, Ensenyament, Departament, Pràcticum...)

Manca de recursos: temps i pressupost per mirar impacte

- “La principal dificultat esdevé, com en qualsevol projecte de recerca, en què la transferència es produeix un cop finalitzat el projecte i quan no hi ha disponibilitat pressupostària per accions de disseminació que afavoririen aquesta transferència.”
- “La millora de la capacitat de l’alumnat en la metodologia implementada en el projecte requereix d’una pràctica a llarg termini (durant tot el grau).”

Es requereix estratègia ample de coordinació entre assignatures

- “La duració del projecte REDICE16 va permetre començar a aplicar, des del curs 2015- 2016, un cas clínic transversal sobre el tabaquisme en el grau de Farmàcia en les assignatures de: Biologia Molecular i Genòmica (2n curs, 1r semestre), Fisiologia i Fisiopatologia I (2n curs, 1r semestre), Fisiologia i Fisiopatologia II (2n curs, 2n semestre), Fisiologia i Fisiopatologia III (3r curs, 1r semestre) i Farmacologia i Terapèutica I (4t curs, 1r semestre). L’aplicació del projecte en els cursos 2015-2016,

- 2016-2017 i 2017-2018, va fer que en totes les assignatures esmentades es modifiqués la programació docent per incloure activitats relacionades amb el cas clínic transversal sobre el tabaquisme, sense haver de modificar el pla docent.”
- “(...) l'experiència es va desenvolupar en diverses assignatures i, per tant, afectant a la formació d'un nombrós grup d'estudiants dels graus de la facultat d'educació.”
 - “S'han realitzat canvis dins de les assignatures de Ciències Psicosocials aplicades a la salut i a la assignatura de fisiopatologia en relació a valorar i tenir en compte els aspectes clau que els resultats de l'estudi ens va proporcionar (...).”
 - “L'impacte en l'activitat docent ha estat en les tres assignatures del Pràcticum: Professionalització i Sortides Laborals 1, Professionalització i Sortides Laborals 2 i Pràctiques Externes.”
 - “L'impacte d'aquesta aportació és significatiu no només per la tipologia d'edició per la que es va optar (accés obert) sinó també per l'ampli abast de l'autoria, corresponent a professorat de cinc universitats d'àmbit estatal: la Universitat de Barcelona, la Universitat Autònoma de Barcelona, la Universitat de Castella-la Manxa, la Universitat de València, Florida Universitària (Unitat d'Educació) i la Universitat de Burgos que han treballat al voltant d'assignatures de graus diferents (fonamentalment vinculades a les Facultats de Ciències de l'Educació) i d'etapes formatives diferents (Grau i Postgrau).”
 - “Les simulacions per a l'aprenentatge del procés d'administració es van incorporar (...) dins les assignatures de pràctiques clíniques del grau en infermeria, Estadística Clínica II per 3er curs i Pràcticum per 4rt curs (...).”

No continuïtat en el temps de les millores implementades (post projecte)

- “La no continuïtat d'aquesta primera experiència en semipresencialitat malgrat els bons resultats acadèmics obtinguts, es degué al fet que no es contemplava el reconeixement preceptiu de la tasca del professor dins el còmput d'hores PDA atès el seu caràcter de prova pilot.”
- “Un cop finalitzat el projecte, les activitats específiques desenvolupades en relació al cas clínic, com els seminaris i activitats dirigides, no s'han mantingut en la docència de les assignatures implicades (...).”
- “En alguns grups classe de l'assignatura d'estadística del grau en Psicologia s'ha fet servir les tablets com a eina en el procés d'ensenyança-aprenentatge. De totes maneres això no ha tingut una continuïtat després del tancament del projecte.”

Falta d'un lideratge institucional efectiu

- “El Dashboard es podria implantar com a prova pilot a nivell de Facultat de Matemàtiques i Informàtica però no ha hagut més esforços en aquesta direcció.”

Falta de suport institucional de l'entorn a la implementació del projecte

- “L'estudi proposa que les normatives que depenen de la pròpia facultat haurien de donar suport més a les pràctiques d'avaluació, com l'autoavaluació i l'avaluació entre parells, per garantir que els estudiants abandonin l'educació superior amb més

habilitats i competències crucials per al futur professional. Amb tot, no tenim constància que s'hagi endegat cap procés en aquest sentit.”

Entorn personal i de l'equip

Manca de recursos: temps i esforç personal

- “Els resultats del primer cas, mostren una valoració molt positiva per part de l'estudiantat (aprenentatge, desenvolupament de competències, interiorització dels conceptes,...) malgrat que manifesten que han de dedicar molt més temps i esforç en aquesta metodologia que en la de classes presencial més examen més tradicional. Pel que fa al professorat, els costos de preparació i treball de correcció són més importants dels que s'espera en general en un principi. Els dos resultats fa pensar que l'aplicació d'aquesta metodologia de forma generalitzada a tots els ensenyaments no seria una estratègia desitjable i que caldria, doncs, fer una programació intra-departamental a nivell de facultat per evitar solapaments de metodologies entre diverses assignatures.”

Manca de capacitació en disseminació

- “Malgrat tot, els resultats podrien ser objecte de transferència. De fet, crec que seria molt interessant i profitós que el mateix IDP es pogués obrir la possibilitat de d'optar per projectes de transferència fonamentats en dades d'anteriors projectes Redice.”

Poca implicació, compromís i dedicació dels membres de l'equip (vinculat a falta d'estabilització)

- “Baixa implicació per part d'alguns membres de l'equip que, en el moment de realitzar la recerca, es trobaven en procés d'estabilització.”

Dificultat per accedir als destinataris

- “Dificultats per obtenir resposta del professorat (...) en el qüestionari.”

Facilitadors

Entorn extern a la UB (universitats nacionals o estrangeres, institucions, empreses...)

Sintonia amb canvis i transformacions externes (societat)

- "Sembla mentida però han fet falta molts anys de treball d'acadèmiques (...) i també ha fet falta que la societat en el seu conjunt s'anés conscienciant i transformant en aquests temes. Les instàncies universitàries -Rectorat, Degans, Comissions d'Igualtat, ICE- han impulsat aquesta transformació".

La pandèmia ha afavorit l'execució (ús d'eines tecnològiques)

- "No s'ha fet capacitació tant de l'alumnat com del professorat, el professorat participant en el projecte ha fet ús de tablets o pissarres electròniques especialment degut al confinament que la pandèmia deguda a la COVID va implicar haver de fer classe síncrona online".

Reconeixement positiu extern a la UB

- "(...) gracias a la trayectoria del equipo en la investigación en didáctica e innovación docente en la educación superior en artes, Observatorio sobre la Didáctica de las Artes - ODAS (...) Este mismo año fue galardonado también con la Distinción Jaime Vicens Vives a la calidad docente universitaria por acuerdo del gobierno de la Generalitat de Catalunya (modalidad premio colectivo). Es indudable que el apoyo ininterrumpido recibido por el IDP-ICE, desde la convocatoria REDICE-06 a la REDICE-20, ha sido un factor esencial en el reconocimiento recibido (...)."
- "Gracias a este y otros proyectos desarrollados en este ámbito (...), el IP del proyecto participa como evaluador externo de programas de posgrado en América Latina. (...)"
- "Comentar que es van valorar els resultats obtinguts amb PIMEC, amb qui vàrem mantenir diverses reunions. Això ens ha permès establir un vincle important i comptar amb ells cara a les nostres futures tasques investigadores sobre aquesta temàtica: millorar la formació dels nostres estudiants en consonància amb les demandes del món laboral, a fi d'aconseguir incrementar no només la preparació dels recent graduats sinó també la satisfacció tant d'aquests futurs treballadors com dels seus ocupadors."
- "Una bona notícia que ens va deixar el projecte fou que en relació als coneixements adquirits les empreses es mostraven més aviat satisfetes; això volia dir que el treball a la Universitat hauria complert un dels seus objectius, que és el de formar els estudiants amb l'adquisició dels coneixements necessaris per ingressar al món laboral. (...)"

Fer difusió o transferència fora de la UB

- "(...) es va fer la presentació dels resultats del projecte REDICE (...). A la presentació es va convocar els degans i equips deganals de totes les universitats públiques

catalanes amb formació de professorat. Varen assistir 14 persones, entre deganes, membres d'equips deganals i caps d'estudis de les universitats Autònoma de Barcelona, Universitat de Girona, Universitat Rovira Virgili, Universitat de Lleida i Universitat de Barcelona. (...) amb la intenció que els responsables de les universitats poguessin considerar les conclusions de la recerca en les seves planificacions (Plans Docents)."

- "En termes de transferència, s'ha realitzat un Assessorament al Centre Educatiu Can Llupià sobre Mediació Educativa amb la finalitat d'implementar un servei de mediació a la unitat docent. Així com una formació a les educadores i educadors d'Acció Social de la Regidoria de Serveis Socials de Vilanova i la Geltrú amb finalitat participativa i medidora per a l'elaboració d'un projecte en comú."

Entorn Institucional (IDP, UB)

Reconeixement positiu dins la UB

- "Dada la trayectoria del equipo en investigación e innovación en didáctica de las artes, en 2020 el jefe de Estudios del grado de Historia del Arte pidió a los miembros de ODAS adscritos a este departamento un documento conciso, introductorio y eminentemente práctico sobre los principales aspectos para mejorar los entornos didácticos en el departamento. y (...) recibió en 2021 la Distinción a la Calidad Docente del Consejo Social de la Universidad de Barcelona en la modalidad de grupos."
- "Gracias a este y otros proyectos desarrollados en este ámbito (...) el IP del proyecto (...) En la UB, es actualmente miembro de la CAIDUB."

Realització d'activitats formatives per a professorat no vinculat al projecte basades en els resultats del projecte

- "Una de les vies de més transferència és la que es realitza via activitats formatives adreçades al professorat universitari, que estan informades per alguns dels resultats del projecte (...)."

Realització de reunions informatives al professorat sobre la problemàtica i els resultats del projecte

- "Fora de l'àmbit d'aplicació directe del projecte es van fer reunions amb professorat de diferents facultats i també amb caps d'estudis de diferents graus. (...) diferents reunions informatives dels resultats amb el professorat i els càrrecs acadèmics per cercar possibles estratègies que puguin minimitzar el fenomen de l'absentisme."
- "Moltes de les persones que han acudit a les reunions de treball han manifestat el seu acord amb alguns dels resultats obtinguts i han reflexionat sobre la pertinença de disposar d'aquest tipus de dades (especialment les que fan referència a perfil psicosocial) per tal d'orientar millor i comprendre més abastament la realitat dels nostres estudiants respecte a com organitzen el temps de treball i de les assignatures."

Fer difusió de les publicacions (ex. llibres o articles) entre el professorat

- “L’orientació dels resultats obtinguts han aconsellat difondre resultats tant en l’àmbit educatiu com en el de la promoció de l’activitat física i la salut. Així, al marge de les publicacions (...), també hem generat impacte en conferències internacionals sobre educació per l’esport i l’activitat física.”

Fer difusió dels resultats a l'alumnat

- “S’han realitzat jornades de presentació del resultats obtinguts del projecte als estudiants dels diferents cursos i graus de la Facultat de Biologia. Aquestes jornades van propiciar el descobriment per part de l’estudiantat de la importància o banalització (des del punt de vista dels estudiantat) de les diferents competències i de la seva implementació en els diferents graus.”

Utilització d’eines i aplicatius de la UB

- “En el pràcticum del grau de pedagogia ens hem afegit a la proposta per l’aplicatiu GIPE en la gestió de les places de pràctiques de la facultat d’Educació. El GIPE és l’aplicació de pràctiques externes de la UB per gestionar l’oferta de places, preinscripció, preselecció i assignació de centres de pràctiques als estudiants (...).”

Formació del professorat: IDP, altres...

- “Pel que fa a la capacitat no s’han organitzat ad hoc tallers expressos per a la formació del professorat, doncs es fa servir l’oferta que el ICE ofereix en funció dels interessos i situacions particulars de cada professor/a.”
- “Les mesures que s’adoptin arrel de l’estudi aniran dirigides a introduir millores en el procés de desenvolupament professional del professorat i en la seva formació. S’espera que aquestes mesures tinguin un impacte en la docència de la titulació. Així doncs, els estudiants del grau es podran beneficiar d’aquelles transformacions que experimenti la titulació per l’actualització, formació i major desenvolupament del seu professorat.”

Suport addicional de la convocatòria REDICE-ACCIO

- “el posterior REDICE-ACCIO-16 (...) va ser molt útil per finalitzar-ho i també per poder seguir amb la publicacions d’articles en revistes indexades, que necessiten més horitzó temporal.”

Continuïtat en el temps de les millores implementades (post projecte)

- “El resultats d’aquest procés és la construcció d’un coneixement més profund per a la comprensió de la seva realitat personal com alumnat en formació i futurs professionals capaços de reactualitzar-se permanentment i plantejar solucions en la seva tasca quotidiana. Per tot això, en el marc del context que s’han presentat

aquestes experiències es manté decididament –amb el suport de l'alumnat- la proposta de seguir treballant sota aquest enfocament avalada pels punts forts identificats.”

- “Alguna de les assignatures participants ha mantingut, un cop acabat el projecte, els processos d’avaluació entre iguals.”
- “(...) donat l’èxit del projecte en relació a la millora de l’adquisició de coneixement mostrat per la docència del cas clínic i l’interès clínic i social de les conseqüències del tabaquisme, els aspectes tractats de manera integrada en la programació docent de les assignatures implicades relatius al cas clínic, sí han estat majoritàriament incorporats i mantinguts després de la finalització del projecte. Per tant, han modificat els respectius programes docents sense afectar els plans docents.”

Col·laboració necessària amb altres instàncies de la UB

- “Les diferents instàncies acadèmiques Rectorats, Deganats, Junes de Personal entre d’altres i els propis docents estem aconseguint que la perspectiva de gènere penetri i es generalitzi en la pràctica acadèmica: crec que podem dir que ha arribat per quedar-s’hi. Tot i així però hem d’estar alerta i consolidar el canvi realitzat.”

Sintonia amb prioritats institucionals

- “Cal esmentar que, actualment i des del Vicerectorat d’Igualtat i Gènere s’està treballant per implementar en els TFGs de tota la Universitat l’apartat reflexiu sobre els ODS.”

Suport institucional tàcit a la implementació del projecte

- “(...) amb el consentiment tàcit i la col·laboració de la cap d’estudis del nostre ensenyament.”

Lideratge institucional efectiu

- “(...) la mejora del mapa de competencias de las titulaciones exige un esfuerzo coordinado de todo el profesorado para lo cual se requiere que estos asuntos sean impulsados por los liderazgos apropiados de las autoridades académicas.”

Rebre feedback institucional a la comunicació dels resultats del projecte

- Facilitador incorporat per l’equip investigador com a contrapart de la barrera “Falta de feedback institucional a la comunicació dels resultats dels projectes”

Entorn immediat (Facultat, Ensenyament, Departament, Pràcticum...)

Existència de relacions informals amb els equips directius

- “(...) s’ha mantingut una comunicació directa i fluida amb els coordinadors/es.”

Ocupació de càrrecs que faciliten la implementació del projecte

- “En coincidir que l’IP del projecte és, al mateix temps coordinador de l’Equip Docent de l’assignatura (...), que inclou professorat de tres departaments diferents, es fa més factible que el pla docent inclogui continguts en la línia del que recomana aquest projecte. De fet, aquest curs l’equip docent està fent aquesta revisió.”
- “Atès que alguns dels integrants del projecte tenen algun càrrec acadèmic a la facultat (...), entenem que les discussions i resultats de les accions realitzades hauran tingut influència en la definició del Pla d’Acció Tutorial que s’impulsa des de la facultat (...) o fins i tot el d’altres centres, (...).”

Multidisciplinarietat dels projectes

- “(...) té interès pel seu caire multidisciplinari en el sentit que aborda problemàtiques del àmbit de la pedagogia des d’un punt de vista rigorós de la informàtica i ciències de la computació.”

Reconeixement positiu extern a l’equip (facultat, departament...)

- “Se agradeció a ODAS el trabajo realizado en pos de la mejora de la docencia y el aprendizaje en el grado de Historia del Arte en un Consejo de Departamento.”

Suport institucional de l’entorn a la implementació del projecte

- Facilitador incorporat per l’equip investigador com a contrapart de la barrera “Falta de suport institucional de l’entorn a la implementació del projecte.”

Entorn personal i de l’equip

Formació dels membres de l’equip implicat

- “Els diferents cursos de formació de l’IDP-ICE en diverses metodologies ha comportat una millora en la varietat dels instruments d’avaluació alineats amb l’EEES”

Millora de la dinàmica de funcionament intern de l’equip (col·laboració, integració...)

- “Com a conseqüència, cal ressaltar que si més no a nivell de secció, el professorat que ha participat en el projecte, hem anant adquirint una actitud més col·laborativa i

integradora, més enllà del marc de cadascuna de les assignatures on impartim docència. Aquests valors no els hem traduït, almenys encara, en aspectes formals normatius, però si es fan palesos en el dia a dia de la nostra labor.”

Capacitació del professorat participant en transferir habilitats i coneixements

- “Els resultats obtinguts en la recerca poden ser transferibles a l'àmbit docent. De fet el professorat implicat en la recerca, tracten de posar en pràctica els resultats i els difonen en les seves classes”.

Implicació, compromís i dedicació dels membres de l'equip

- “L'impacte més gran ha estat en la manera de funcionar dels docents implicats. El projecte REDICE ens va obrir noves oportunitats de motivar els nostres estudiants i aconseguir una docència més gratificant”.

Proximitat als destinataris (aules, coordinació d'assignatures...)

- “Aparte de implementar la autoevaluación sincrónica en mi propio curso de grado (...), desde el curso 2019-20, la autoevaluación sincrónica como estrategia de diseño de exámenes escritos se implementa en la materia troncal (...) en el máster de formación del profesorado, de la cual soy coordinadora docente.”

Continuïtat dels projectes REDICE com a línia de recerca

- “El projecte ha tingut continuïtat en recerques posteriors d'àmbit autonòmic (...) y nacional (...) liderades per l'equip consolidat TRALS (Transicions acadèmiques i laborals) al qual pertany una part important de l'equip investigador.”
- “Con este proyecto se fue consolidando una línea de investigación sobre la evaluación curricular en el ámbito de las titulaciones universitarias de artes que se continuó en otros proyectos REDICE y ministeriales.”
- “Les aportacions al coneixement a partir dels resultats del projecte REDICE han facilitat seguir en aquesta línia de recerca, tant en els projectes d'aprenentatge servei com en altres entorns d'aprenentatge experiencial.”

Possibilitat (recursos) per fer divulgació

- “D'altra banda ha suposat l'edició de la guia específica sobre pràctica reflexiva per par de l'Associació Catalana d'Universitats Públiques (ACUP), amb la implicació del seu possible ús per altres col·legues d'altres universitats catalanes i espanyoles, ja que s'ha editat en les dues llengües.”

Dissenyar la transferència/disseminació des de l'inici del projecte

— “Un element positiu és dissenyar la transferència des de l'inici i en aquest sentit el formulari de REDICE ja incorpora la necessitat de planificar-la, la qual cosa pot contribuir a una major transferència i, en conseqüència, a amplificar l'impacte.”

Capacitat per generar productes concrets fruit de la recerca

- “Els resultats es van publicar al llibre: Cordero, G. y Carnicero, P. (Coord.) (2020). ¿Quién forma a los futuros docentes? Un estudio conjunto en cuatro países. Barcelona: Octaedro.”
- “Fruit de la recerca Redice s'ha publicat un article a la revista internacional brasilera “Textura”, la qual està avalada com A4 a l'àrea d'Humanitats i Ciències Socials, el que es tradueix en un alt impacte al context brasiler.

Capacitat de difondre/disseminar amb eficàcia els resultats (ej. contacte directe amb targets, missatges –policy briefs.....)

- Facilitador incorporat per l'equip investigador com a contrapart de la barreres “Dificultat per publicar els productes (articles) en revistes”, “Dificultat per comunicar els resultats als destinataris”, “Manca de capacitació en disseminació” i “Dificultat per accedir als destinataris”.

Recomanacions

Es presenten a continuació una sèrie de recomanacions orientades a minimitzar les barreres i maximitzar els facilitadors identificats i, d'aquesta manera, millorar l'impacte de la recerca en docència a la UB, especialment de la portada a terme a través dels projectes REDICE. Les recomanacions es classifiquen segons els nivells identificats.

A nivell de la UB

- Crear canals de comunicació institucionals adequats per fer arribar els resultats i productes dels projectes REDICE als seus destinataris (alumnat, professorat que no forma part del projecte...)
- Crear entorns d'intercanvi on els resultats dels projectes de recerca en docència puguin ser compartits i després utilitzats en la presa de decisions institucional (gestió basada en la recerca).
- Impulsar elements de reconeixement i visibilització (espais, premis, punts al PDA...) de la tasca del professorat que fa recerca en docència i no només a la recerca feta en la seva pròpia àrea de coneixement.
- Crear mecanismes institucionals formals (UB, facultats UB...) per facilitar el contacte entre els investigadors i les diferents instàncies de la UB per obtenir el suport necessari per la implementació dels projectes de recerca en docència. Els investigadors no han de dependre de les seves relacions personals o professionals, dels càrrecs que puguin ocupar al moment de portar a terme el projecte i/o de la seva proximitat als destinataris, per poder dur a terme aquesta implementació.
- Definir una forma jurídica/institucional adequada per donar entitat a les xarxes acadèmiques i de recerca creades dins les diferents convocatòries REDICE, de manera que puguin realitzar activitats sota el paraigües de la xarxa (per ex. presentar-se a convocatòries de recerca).
- Establir canals de comunicació (institucionals i bidireccionals) entre el professorat de la UB i els seus càrrecs acadèmics, de manera que sigui possible, per una banda, fer arribar als responsables institucionals els resultats dels projectes REDICE per part dels investigadors (comunicació cap a d'alt) i, per l'altra, rebre feedback institucional (comunicació cap a baix).
- Establir mecanismes institucionals perquè aquelles activitats, eines o recursos que es creïn o implementin durant un projecte REDICE i que hagin permès obtenir una millora, es puguin continuar utilitzant una vegada acabat el projecte.
- Establir polítiques a nivell de tota la UB que garanteixin l'estabilitat del professorat i dels investigadors que formen part de la UB. Aquest element dota de continuïtat als equips.
- Reduir el temps de tramitació i l'agilitat d'aquells procediments obligatoris per portar a terme una recerca dins la UB (ex. Comissió de Bioètica, Oficina Protecció Dades)

A nivell de l'IDP-UB

- Impulsar activitats de capacitació del professorat i investigadors/es de la UB en:
 - com treballar en equip de forma efectiva.
 - coordinació d'equips docents i d'equips de recerca.
 - elaboració productes acadèmics (articles científics, llibres, capítols de llibres, informes divulgatius...).
 - lideratge i gestió basada en la recerca
 - metodologies docents innovadores i que requereixen de una pràctica continuada (entrenament) per poder-les utilitzar de forma eficient i exitosa.
 - metodologies, eines, habilitats... necessàries per poder implementar metodologies docents innovadores.
 - redacció acadèmica.
 - recerca en docència universitària.
 - transferència i disseminació de projectes de recerca en docència universitària.
 - utilització adequada de les eines del Campus Virtual de la UB que siguin menys intuïtives o més complexes.
- Continuar estimulant dins la convocatòria REDICE la participació de projectes multidisciplinaris.
- Continuar estimulant el disseny de la disseminació i transferència dels projectes REDICE, més enllà de la publicació d'articles en revistes científiques, des d'abans de l'inici dels projectes, mantenint dins del formulari de sol·licitud de la convocatòria REDICE l'apartat referent a aquests aspectes, apartat el qual permet als investigador planificar la disseminació i la transferència durant la fase de disseny inicial de tot el projecte. Això pot contribuir a una major transferència i, en conseqüència, a amplificar l'impacte.
- Oferir, des de la Secció de Recerca de l'IDP-ICE, noves vessants/línies dins la convocatòria REDICE orientades a:
 - la transferència dels projectes basant-se en dades d'anteriors projectes REDICE.
 - dirigida als grups amb trajectòria suficient dins la convocatòria que hagin creat i mantingut una línia de recerca estable dins la pròpia convocatòria.
- Impulsar projectes de recerca en docència alineats amb les prioritats institucionals i/o amb els canvis i transformacions externes (societat)
- Fer arribar als investigadors REDICE possibles vies per fer difusió/disseminació/divulgació/transferència dels resultats dels seus projectes.
- Mantenir la convocatòria REDICE-ACCIÓ per donar suport a les publicacions en revistes d'alt nivell acadèmic, sorgides dels projectes REDICE.
- Crear vies de comunicació estables i compartides pels diferents projectes REDICE per fer arribar els seus resultats i productes dels projectes a altres destinataris i institucions de fora de la UB.
- Estimular la utilització de les eines i aplicatius de la UB

Agraïments

Agraïm a totes les persones que han fet aquest estudi possible, especialment als investigadors i investigadores principals dels projectes REDICE-16 i REDICE-18 que van omplir els informes específics d'impacte.

Annex 1. Instrument de recollida d'informació (qüestionari)

IMPACTE DELS PROJECTES REDICE

NOM I COGNOMS:

CODI DEL PROJECTE:

TÍTOL DEL PROJECTE:

Aquest instrument pretén fer reflexionar a l'equip investigador sobre l'impacte que ha tingut el vostre projecte REDICE durant la seva realització i fins a l'actualitat.

*Proporcioneu una **breu narració** que expliqui com els resultats del projecte han marcat la diferència en termes d'impacte en CADASCUNA de les següents dimensions (màxim 5 pàgines en total). Destaqueu sempre que us sigui possible aquelles **evidències d'impacte** més significatives així com les **barreres o facilitadors** que han contribuït de manera important a aquest impacte. Penseu que d'acord amb la naturalesa de cada projecte REDICE hi haurà seccions que potser no cal que ompliu, en aquest cas, indiqueu el motiu.*

A) Impacte bibliomètric (contribucions a revistes i altres tipus de publicacions). En aquest apartat heu d'incloure les publicacions sorgides del vostre projecte REDICE i, sempre que sigui possible, una breu reflexió sobre com aquestes publicacions han contribuït al coneixement existent, han fet avançar línies de recerca, o han encetat noves.

B) Impacte en l'activitat docent (canvis en plans i programes docents, estratègies, metodologies i activitats...), tant dins d'una assignatura concreta o a d'altres assignatures de grau o màster.

C) Impacte en la capacició tant de l'alumnat com del professorat fora de l'àmbit d'aplicació directe del projecte (realització de tallers/seminaris, TFMs/TFG, tesis ...)

D) Impacte en decisions administratives o de gestió. En aquest apartat penseu en els canvis que han generat els resultats en decisions a altres nivells com ara el departament, l'àrea, la facultat o programes (poden ser canvis en requeriments, criteris, formularis, processos, maneres de funcionar...).

E) Impacte en l'experiència percebuda per l'alumnat i/o professorat. En aquest apartat podeu incloure elements com ara la satisfacció amb assignatura/es, la satisfacció d'expectatives, els resultats acadèmics, la comunicació amb l'alumnat, la participació i la interacció a la classe, la motivació per l'aprenentatge, la valoració de l'ús de tecnologies, els canvis observats en mètodes i tècniques d'estudi, els canvis en orientacions e interessos acadèmics, el foment de l'esperit crític, una més gran connexió amb coneixements previs, el respecte a la diversitat...

Annex 2. Exemples de respostes dels investigadors al qüestionari

EXEMPLE 1

NOM I COGNOMS: Joan Simon Pallisé

CODI DEL PROJECTE: REDICE16-1580

TÍTOL DEL PROJECTE: La docència semipresencial en el grau dins el sistema universitari català

a) Impacte bibliomètric

Simon, J., Benedí, C., Blanché, C., Bosch M., & Torrado, M. (2018). Análisis cuantitativo y cualitativo de la semipresencialidad del sistema universitario de Cataluña. Revista Iberoamericana de Educación a Distancia, 21(1), 113-133.

Simon, J., Benedí, C., Blanché, C. & Bosch, M. (2017). Blended Learning en el sistema universitario de Cataluña: De la semipresencialidad hacia el aprendizaje combinado. In Silva, J. (Ed.). Educación y Tecnología: una mirada desde la investigación y la innovación: 469-473. ISBN: 978-956-393-378-9. Centro de Innovación e Investigación en Educación y Tecnología de la Universidad de Santiago de Chile.

El fet que no hi hagués pràcticament informació sobre la docència semipresencial en el sistema universitari català, és el que dona un valor afegit a aquest estudi i els treballs que se'n publicaren. Els estudis van evidenciar que l'aprenentatge combinat podia ser útil, conceptualitzant-ho de forma generalista i contraposant-ho tant a l'e-learning com a la semipresencialitat normativitzada per l'AQU. També se'n destaca el potencial de la semipresencialitat per a la millora de l'aprenentatge a escala de grau en ser un promotor de la millora de les metodologies i de les experiències acadèmiques quant a innovació.

b) Impacte en la capacitació tant de l'alumnat com del professorat

Cal tenir en consideració que l'objectiu central de la investigació duta a terme, va ser analitzar i treure conclusions sobre l'estat actual de la docència semipresencial en el grau en les universitats del Sistema Universitari Català per tal d'esbossar cap a on evoluciona la docència semipresencial universitària en els graus en el marc de les noves tendències educatives en aquest àmbit. Atès l'àmbit del projecte, no es pot determinar quin impacte ha tingut en la capacitació d'alumnat i professorat, més enllà de la que afecta els propis membres de l'equip que en va dur a terme la recollida de dades i la divulgació dels resultats.

c) Impacte en l'activitat docent

El fet de posar en coneixements els resultats de l'estudi tant a nivell del rectorat com el deganat, i més tenint en compte que aquest era el tercer estudi consecutiu envers la semipresencialitat a casa nostra, ha fet que es considerés al GIBAF com un referent pel que fa a disposar de notable informació en aquest àmbit. Així, a un nivell particular, sí que podem constatar l'impacte en l'activitat docent en el grau de Farmàcia atès que després de posar en coneixement de la cap d'estudis els resultats, i a conseqüència del volum de

repetidors en algunes assignatures, el curs 2021-22 s'hagi programat un grup pilot semipresencial exclusivament per a repetidors en una assignatura troncal de primer curs, a càrrec de professorat implicat en el projecte. Les activitats i la metodologia s'han ajustat a aquesta modalitat docent tenint en compte tot el recull d'experiències d'aquests 3 REDICEs consecutius. A més, altres professors del grau s'han mostrat interessats en dur a terme en cursos vinents grups semipresencials també per a repetidors que tenen taxes d'absentisme notables en la modalitat presencial clàssica. S'ha comunicat també la programació a la vicerectora de Política Docent, que ens ha manifestat ho considera una estratègia adequada per a estudiants repetidors.

d) Impacte en decisions administratives o de gestió.

Tal com s'exposa en l'apartat anterior, els resultats del projecte han permès fonamentar la decisió de programar el curs 2021-2022 per primer cop en el grau de Farmàcia, un grup d'una assignatura troncal (Botànica farmacèutica) en docència semipresencial per a repetidors, amb el consentiment tàcit i la col·laboració de la cap d'estudis del nostre ensenyament. L'avaluació de l'experiència d'enguany possibilitarà plantejar-se per part del Consell d'Estudis de Farmàcia poder oferir en el futur aquesta modalitat semipresencial a altres assignatures

e) Impacte en l'experiència percebuda per l'alumnat.

Caldrà esperar a finalitzar el curs 2021-22 per tenir l'opinió i valoració dels estudiants. En tot cas, podem dir que després d'obrir el grup semipresencial, en 48 h ja teníem 117 sol·licituds. Per tant, les expectatives s'han cobert a bastament. Cal esmentar que, pel que fa a l'equip del GIBAF, el mateix promotor d'aquest grup, ja havia realitzat una experiència similar durant el curs 2015-2016 en un grup reduït també de repetidors amb una valoració força positiva. La no continuïtat d'aquesta primera experiència en semipresencialitat malgrat els bons resultats acadèmics obtinguts, es degué al fet que no es contemplava el reconeixement preceptiu de la tasca del professor dins el còmput d'hores PDA atès el seu caràcter de prova pilot.

EXEMPLE 2

NOM I COGNOMS: Maribel Però Cebollero

CODI DEL PROJECTE: REDICE16-1560

TÍTOL DEL PROJECTE: SIHEM-UB (Skills Inventory for Higher Education Management).

Escala d'habilitats de gestió en educació superior

a) Impacte bibliomètric

Peró-Cebollero, M., Guàrdia-Olmos, J., Amador-Campos, J.A., Solanas-Peréz, A., Carbó-Carreté, M., Leiva-Ureña, D., Manolov, R., i Benítez-Borrego, S. (2020). SIHEM-UB: A scale to assess higher-education management skills. *Revista d'Innovació i Recerca en Educació*, 13(1), 1–17. doi: 10.1344/reire2020.13.128380. (ISSN: 2013-2255; indexada a Latindex).

Aquesta publicació va donar lloc al tancament de l'estudi psicomètric de l'escala generada que avalua les habilitats que ha de desenvolupar una persona que es vulgui dedicar a la política/gestió universitària (SIHEM-UB).

b) Impacte en la capacitat tant de l'alumnat com del professorat

Aquest projecte no té un impacte directe en l'alumnat, en tot cas el seu impacte pot ser indirecta en la mesura que pot avaluar les seves capacitats per poder desenvolupar alguna tasca de representació i/o gestió en els diferents òrgans de govern en els que pot participar.

De cara al professorat si que pot ser una eina rellevant que els ajudi a valorar quines són les capacitats/habilitats que haurien de treballar més per tal de poder desenvolupar un encàrrec o càrrec de gestió universitari, i per tant poder determinar els seus punts forts i febles, i en el cas de detectar punts febles poder fer la formació necessària per poder-los millorar.

c) Impacte en l'activitat docent

Com ja he dit en la qüestió anterior aquest projecte no està vinculat directament amb l'activitat docent, tot i que, si que pot influir perquè des de determinats càrrecs de gestió s'han d'aplicar polítiques docents que han d'incidir en la definició de les titulacions de qualsevol centre.

d) Impacte en decisions administratives o de gestió.

Ara per ara, aquest qüestionari no ha tingut cap impacte directe, però pot ser una bona eina per valorar les capacitats, habilitats i competències per poder desenvolupar un càrrec de gestió a la universitat.

e) Impacte en l'experiència percebuda per l'alumnat.

Com ja he dit anteriorment, aquest projecte no tenia una aplicació directa en la docència amb l'alumnat.

EXEMPLE 3

NOM I COGNOMS: José Luis Menéndez Varela

CODI DEL PROJECTE: REDICE16-1420

TÍTOL DEL PROJECTE: Diseño y validación de un sistema de evaluación basado en rúbricas de los planes docentes en los estudios universitarios de las artes

a) Impacte bibliomètric

El proyecto ha generado un total de dos artículos publicados en revistas JCR (*Assessment & Evaluation in Higher Education*, años 2016 y 2017), 19 artículos en revistas indexadas en Web of Science y 15 comunicaciones en congresos internacionales en el marco de tres simposios invitados coordinados por el IP del proyecto: *Beneficios y limitaciones de las rúbricas en la evaluación de aprendizajes y de programas educativos en la educación superior* (2016), *La evaluación basada en rúbricas de los planes de estudios en la educación superior* (2017) y *El análisis de las guías docentes desde la óptica de la*

innovación educativa. Estudio de algunos ejemplos del sistema universitario español (2017). Asimismo, el equipo organizó la II y III ediciones del *Simposio Nacional de Investigación e Innovación en Didáctica de las Artes (I²DEA)* en los años 2016 y 2017 en la Universidad de Barcelona.

Una de las comunicaciones, presentada en el CIDUI del 2016, fue seleccionada para la sesión monográfica 2 y después seleccionada para el catálogo de Bones Pràctiques d'Innovació Docent de l'ACUP que incluía una entrevista al IP filmada en vídeo.

Todos estos resultados se enmarcan en una línea de investigación –la evaluación curricular basada en rúbricas de las guías docentes de las titulaciones universitarias– que era y sigue siendo un línea de investigación que todavía no ha alcanzado un nivel de desarrollo suficiente en el panorama internacional. En el estado español, el proyecto fue pionero en este tipo de estudios. Las publicaciones reflejaron los resultados de estudios empíricos sobre el estado actual de los planes docentes en las titulaciones de grado de artes en la Universidad de Barcelona, Universidad del País Vasco, Universidad de Jaén y Universidad de Granada.

Con este proyecto se fue consolidando una línea de investigación sobre la evaluación curricular en el ámbito de las titulaciones universitarias de artes que se continuó en otros proyectos REDICE y ministeriales.

b) Impacte en la capacitat tant de l'alumnat com del professorat

Dado que el proyecto trataba asuntos de la evaluación curricular su impacto sobre la capacitación del estudiantado tenía que ser sólo indirecto: los beneficios surgirían tras la mejora de los planes de estudios una vez trazado el diagnóstico del mapa de competencias en las diferentes titulaciones.

En cuanto a la capacitación del profesorado, los dos simposios nacionales antedichos se incluyeron en el programa oficial de formación del profesorado de la UB. Asimismo, dos profesores del equipo de la Universidad de Jaén organizaron un curso de formación del profesorado universitario al que asistieron como formadores el IP del proyecto y otra profesora de la UB.

Del proyecto también resultó la tesis doctoral que lleva por título *La utilización de rúbricas en los estudios superiores de las artes: un análisis cualitativo de los procesos de diseño y aplicación*, a cargo de Mireia Alcón Latorre y dirigida por el IP del proyecto y otra profesora de la UB participante en el proyecto. La tesis fue defendida en 2020 y obtuvo la máxima calificación.

c) Impacte en l'activitat docent

El principal impacto derivado del proyecto fue la mejora de los planes docentes en lo que se refiere a la selección de las competencias, la reducción de su número para incrementar la viabilidad del programa educativo y su alineación con los objetivos de aprendizaje, las

actividades de aprendizaje y evaluación. Ello fue aplicable a quienes participaron en el proyecto y tenían responsabilidades docentes en diferentes universidades españolas.

En el caso concreto de la UB, el impacto no fue superior porque la implantación de una cultura de la calidad educativa no se entiende todavía como una prioridad entre el profesorado y autoridades académicas del contexto inmediato en que se desarrolló el proyecto. Nótese que las guías docentes deben ser el resultado de un acuerdo entre el profesorado participante en la asignatura y su diseño debe respetar el parecer mayoritario también en lo referente al asunto clave del paradigma educativo, del que depende de manera directa el propio concepto de competencia.

Por otro lado, los problemas detectados en la definición y distribución de las competencias de las titulaciones no pueden ser resueltos porque dichas competencias figuran en las memorias aprobadas por las agencias de acreditación. En la práctica eso se traduce en que la aplicación utilizada por los coordinadores de asignatura presenta las competencias de manera en que no cabe más que seleccionirlas. Un tercer aspecto es que la mejora del mapa de competencias de las titulaciones exige un esfuerzo coordinado de todo el profesorado para lo cual se requiere que estos asuntos sean impulsados por los liderazgos apropiados de las autoridades académicas.

d) Impacte en decisions administratives o de gestió.

Gracias a este y otros proyectos desarrollados en este ámbito de la evaluación curricular en los estudios universitarios de artes, el IP del proyecto participa como evaluador externo de programas de posgrado en América Latina. En la UB, es actualmente miembro de la CAIDUB.

En relación con los cambios generados por el proyecto a escala de departamento o facultad, no se ha detectado ningún impacto. Véanse las razones expuestas en el apartado anterior.

e) Impacte en l'experiència percebuda per l'alumnat.

Dada la naturaleza del proyecto, este apartado no le resulta de aplicación.

EXEMPLE 4

NOM I COGNOMS: José Luis Menéndez Varela

CODI DEL PROJECTE: REDICE18-1980

TÍTOL DEL PROJECTE: La valoración de la calidad educativa de las guías docentes de másteres oficiales por el profesorado. Un estudio piloto en el sistema universitario español y mexicano

a) Impacte bibliomètric

El proyecto ha generado un total de un artículo publicado en revistas JCR (*Studies in Educational Evaluation*), 2 artículos en revistas indexadas en Web of Science y 12 comunicaciones en congresos internacionales en el marco de tres simposios invitados coordinados por el IP del proyecto y otra investigadora del equipo adscrita a la UB: *Diseño*

y aplicación de una rúbrica para valorar la calidad educativa de las guías docentes en la educación superior (2018), *La valoración de los entornos didácticos de los másteres de arte por el profesorado* (2019) y *Las percepciones del profesorado de arte sobre la utilización de nuevos sistemas de evaluación en una educación superior basada en competencias* (2019).

Este proyecto fue la continuación lógica del proyecto REDICE16-1420, en el sentido de que si este supuso el diseño del sistema de evaluación curricular basado en rúbricas de los planes docentes y se aplicó en titulaciones de grado en artes, el proyecto REDICE18-1980 fue un estudio piloto sobre la aplicación del sistema en másteres universitarios. De este modo, el equipo de ODAS profundizaba en aquella línea de investigación en evaluación curricular basada en rúbricas y seguía situada en una posición de vanguardia en el estado español. En esta ocasión, se analizaron másteres de la Universidad de Barcelona y la Universidad del País Vasco, y se añadió que las evaluaciones eran realizadas por profesorado interno y externo a las titulaciones en cuestión.

A raíz de este proyecto REDICE y del anterior se sentaron bases sólidas para la obtención de un nuevo proyecto REDICE20 y otro proyecto ministerial que continuaban esta línea de investigación sobre evaluación curricular.

Por último, gracias a la trayectoria del equipo en la investigación en didáctica e innovación docente en la educación superior en artes, ODAS recibió en 2021 la Distinción a la Calidad Docente del Consejo Social de la Universidad de Barcelona en la modalidad de grupos. Este mismo año fue galardonado también con la Distinción Jaume Vicens Vives a la calidad docente universitaria por acuerdo del gobierno de la Generalitat de Catalunya (modalidad premio colectivo). Es indudable que el apoyo ininterrumpido recibido por el IDP-ICE, desde la convocatoria REDICE-06 a la REDICE-20, ha sido un factor esencial en el reconocimiento recibido por el Observatorio sobre la Didáctica de las Artes.

b) Impacte en la capacitat tant de l'alumnat com del professorat

Dado que el proyecto trataba asuntos de la evaluación curricular su impacto sobre la capacitación del estudiantado tenía que ser sólo indirecto: los beneficios surgirían tras la mejora de los planes de estudios de máster una vez valorada la calidad educativa de las guías docentes.

Por otro lado, la traslación de los resultados de este proyecto REDICE y del anterior en una asignatura de un máster oficial de la UB, y particularmente en lo relativo a las insuficiencias detectadas en el mapa de competencias de las titulaciones de historia del arte, favoreció la realización de dos TFMs. El primero se tituló *Estudio exploratorio sobre un modelo de alfabetización visual para las titulaciones universitarias de arte* presentado el curso 2019-2020 por Carmen Benítez Robles y dirigido por el IP del proyecto; el segundo, *La alfabetización en la educación universitaria: consideraciones para la elaboración de un modelo didáctico*, presentado el mismo curso académico por Regina Gutiérrez Elizondo y dirigido por otra profesora del equipo. Este segundo TFM planteaba las bases para impulsar la alfabetización visual en la educación superior mexicana.

Del primer TFM surgió la tesis doctoral *La alfabetización visual en los estudios universitarios de las artes: propuesta de un modelo de interpretación del fenómeno artístico y análisis de su recepción por el estudiantado* que está realizando en la actualidad Carmen Benítez con la dirección de la profesora y profesor mencionados.

c) Impacte en l'activitat docent

Al igual que el proyecto REDICE anterior, el principal impacto derivado del proyecto fue la mejora de los planes docentes en lo que se refiere a la selección de las competencias, la reducción de su número para incrementar la viabilidad del programa educativo y su alineación con los objetivos de aprendizaje, las actividades de aprendizaje y evaluación. Ello fue aplicable a quienes participaron en el proyecto y tenían responsabilidades docentes en diferentes universidades españolas.

El proyecto propició, además, que profesorado de la UB de la Facultad de Bellas Artes revisara la evaluación del aprendizaje en sus asignaturas y que implantara sistemas de evaluación más acordes con una educación superior basada en competencias.

Por tratarse de un proyecto de naturaleza muy similar al proyecto REDICE16-1420 comentado más arriba, las barreras que explican por qué el proyecto no tuvo un mayor impacto en el contexto académico en que se aplicó fueron las mismas.

d) Impacte en decisions administratives o de gestió.

En relación con los cambios generados por el proyecto en la gestión académica a escala de departamento o facultad, no se ha detectado ningún impacto. Las razones son idénticas a las comentadas respecto del proyecto REDICE16-1420.

Dada la trayectoria del equipo en investigación e innovación en didáctica de las artes, en 2020 el Jefe de Estudios del grado de Historia del Arte pidió a los miembros de ODAS adscritos a este departamento un documento conciso, introductorio y eminentemente práctico sobre los principales aspectos para mejorar los entornos didácticos en el departamento. Como respuesta, ODAS le remitió dos documentos: *Elementos de reflexión sobre la docencia* (una página) y otro de *FAQs sobre docencia* (de tres páginas), en los cuales se cuidó también la presentación gráfica de la información. El primero incluyó cuatro apartados: Consideraciones previas, Principios generales de los elementos de reflexión, Elementos de reflexión y un último apartado titulado Ejemplos. El segundo se organizó en tres apartados: Motivación, Premisas y FAQs. Las preguntas que se contestaron en este último apartado fueron: ¿Es posible convertir la docencia presencial en una docencia en línea?, ¿Es conveniente eliminar la clase magistral en un entorno en línea?, ¿Es inevitable el trabajo en grupo de los estudiantes?, ¿Hay alternativa a las tutorías del profesorado o hay recursos para mejorar su gestión?, ¿Cómo se podría mejorar la evaluación continuada? Cada una de las preguntas no solo era contestada sino también ilustrada con ejemplos prácticos.

Se agradeció a ODAS el trabajo realizado en pos de la mejora de la docencia y el aprendizaje en el grado de Historia del Arte en un Consejo de Departamento. ODAS no ha recibido información del impacto de este encargo.

e) Impacte en l'experiència percebuda per l'alumnat.

Dada la naturaleza del proyecto, este apartado no le resulta de aplicación.